

1998

2013

2025
→

Utveckling och förvaltning av budskapet i *...om detta må ni berätta...*

Redovisning av uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2024
(Ku2023/00476 och Ku2024/00063)

Innehåll

Innehåll.....	2
Att berätta vidare.....	3
1. Uppdraget.....	4
2. Mål	4
3. Målgrupper.....	5
4. Genomförande av uppdraget.....	5
5. Förslaget.....	7
Byggsten 1: En film ersätter en bok.....	7
Byggsten 2: Vittnesmål – att hålla berättelsen vid liv.....	9
Byggsten 3: En bred kommunikationsinsats	9
Byggsten 4: Startskott 2025 – höjd ambitionsnivå för Förintelsens minnesdag	10
Byggsten 5: En bredd av utbildningar för olika behov	11
Byggsten 6: Samling av material för fördjupning och vidare lärande	11
Budget	14
6. Samverkan.....	16
7. Avslutande kommentarer	17
Kontakt.....	17

Att berätta vidare

Den 25 januari 2024 fick Forum för levande historia ett uppdrag med följande motivering: *"Boken ...om detta må ni berätta... kom ut i sin första version för över 25 år sedan och har genom åren spelat en viktig roll för att bygga bred kunskap om de brott mot mänskligheten som begicks under Förintelsen. För att säkerställa att bildningen om Förintelsen fortsätter att vara aktuell, uppdaterad och ändamålsenlig för vår tid, ger regeringen i uppdrag till Forum för levande historia att senast den 30 april 2024 lämna förslag på fortsatt förvaltning och utveckling av bokens budskap."*

Myndigheten lägger här fram ett förslag i form av ett skalbart paket med en bred folkbildande ansats, med delar som kan anpassas efter regeringens önskemål och möjligheter till finansiering.

Grunden i förslaget är en utbildningsfilm om Förintelsen, som kan lanseras i samband med märkesåret 2025, 80 år efter befrielsen av koncentrations- och förintelseläget Auschwitz-Birkenau. Därtill tillförs en höjd ambitionsnivå för uppmärksammandet av Förintelsens minnesdag 2025 på många olika platser i Sverige, liksom en insats med vittnesmål, i skolor och digitalt. En bärande del är en bred och metodisk spridningsinsats. Vidare föreslås en ökad satsning på utbildning och fortbildning ta form under 2025 och framåt. Som samlande inramning föreslås att uppdatering av befintligt material, nytt material och andra aktörers material samlas i en gemensam webbingång på levandehistoria.se.

En betydande del är material som redan idag finns, vilka behöver uppdateras och paketeras. Vidare kan sammanfogning med material hos andra aktörer, exempelvis Sveriges museum om Förintelsen, vara en del av helhetspaketet.

Med detta föreslås att boken *...om detta må ni berätta...*, som under många år spelat en betydande folkbildande roll, inte uppdateras eller nytrycks. Detta bottnar i att boken, såväl av upphovsrättsliga som pedagogiskt innehållsliga skäl, skulle behöva en betydande revidering för kunna fylla behovet av en bred folkbildande insats idag.

Dialog har genomförts med ett flertal aktörer, i syfte att inhämta kunskap, inventera behov och hitta möjliga kopplingar till redan befintlig verksamhet och möjliga samarbeten, liksom att förankra förslaget.

1. Uppdraget

Den 25 januari 2024 fick Forum för levande historia, i det ändrade regleringsbrevet, ett uppdrag med följande motivering: *”Boken ...om detta må ni berätta... kom ut i sin första version för över 25 år sedan och har genom åren spelat en viktig roll för att bygga bred kunskap om de brott mot mänskligheten som begicks under Förintelsen. För att säkerställa att bildningen om Förintelsen fortsätter att vara aktuell, uppdaterad och ändamålsenlig för vår tid, ger regeringen i uppdrag till Forum för levande historia att senast den 30 april 2024 lämna förslag på fortsatt förvaltning och utveckling av bokens budskap.”*

2. Mål

Den huvudsakliga målsättningen med förslaget är att, enligt uppdraget, säkerställa att bildningen om Förintelsen fortsätter vara aktuell, uppdaterad och ändamålsenlig för vår tid. Detta är viktigt, dels för kunskapen i sig, dels för att stärka människors förmåga att kunna reflektera kring Förintelsens historia och vilka lärdomar som kan dras av den. Varje historisk händelse är unik och det är aldrig lämpligt att likställa historiska skeenden med varandra. Däremot är det möjligt, och viktigt, att dra lärdomar av och identifiera de processer, skeenden och ageranden som ledde fram till Förintelsen, för att också kunna reflektera över samtiden. Förståelse för exempelvis bakgrunden av antisemitism, antiziganism, propagandans roll, stegen mot avhumanisering och hur olika människor agerade är viktiga historiska lärdomar att känna till och reflektera kring i förståelsen av samtiden.

Myndighetens utgångspunkt har därför varit att ta fram ett förslag som lyfter fram kunskap om Förintelsen men också en djupare förståelse för antisemitismens och antiziganismens starka fäste i Nazi-Tyskland, som en grund för att Förintelsen kunde äga rum, liksom andra mekanismer som propaganda och avhumanisering. Det är också myndighetens utgångspunkt att belysa varje enskild människas ansvar i att verka för demokrati och allas lika värde.

En nysatsning på utveckling av budskapet i *...om detta må ni berätta...* föreslås därför syfta till att öka och fördjupa kunskaperna om Förintelsen, att väcka tankar och reflektion kring processer, skeenden och agerande som ledde fram till den, att belysa antisemitism och antiziganism idag, liksom att skapa grund för vilja att agera för demokrati och alla människors lika värde.

Genom en paketering med olika byggstenar, ser vi att flera delmålsättningar kan nås:

- Att baskunskap om Förintelsen kan säkerställas och spridas till flera olika målgrupper
- Att kunskapen, viljan och förmågan att arbeta för demokrati, mänskliga rättigheter och allas lika värde kan öka
- Att antisemitism, antiziganism och andra former av rasism och intolerans idag kan motverkas
- Att lärande om vilka processer som ledde fram till Förintelsen, där antisemitism och antiziganism var en central drivkraft, kan främjas

3. Målgrupper

Målgrupperna i uppdraget är flera, då förslaget bygger på en bred folkbildande insats. Huvudsakligen har myndigheten i detta uppdrag fokuserat på att nå elever, lärare, annan personal i skolan, anställda inom offentlig sektor och allmänheten. Särskilt fokus läggs på personer som i lägre utsträckning än andra deltar i och känner sig inkluderade i demokratin.

Myndighetens förslag bygger på att det bör finnas multiplikatoreffekter för att kunna nå indirekta slutmålgrupper till exempel att via lärare når vi elever. Vissa av förslagen bygger på samma grund men anpassas för att nå olika målgrupper. En övergripande ambition är att nå lärare och annan skolpersonal som inte tidigare arbetat med våra material, till exempel lärare vid folkhögskola och annan vuxenutbildning. Vissa av förslagen är tänkta att användas av elever och vuxna med låg kunskap om Förintelsen, genom anpassningar i form av översättningar till olika språk och stödmaterial. Den föreslagna filmen kan även användas i till exempel samhällsorientering för nyanlända. Inom ramen för uppdraget föreslås även breda aktiviteter som rör myndighetens övriga generella målgrupp samhällsintresserad allmänhet.

4. Genomförande av uppdraget

Forum för levande historias nya instruktion från 2023 innebär att uppdraget att informera om Förintelsen utgick. I den nya instruktionen betonas i stället *lärdomar från* Förintelsen, samt att öka kunskaperna om olika former av rasism och intolerans, med kopplingen mellan historien och samtiden. Detta har varit en central utgångspunkt i arbetet med det aktuella uppdraget.

I uppdragets genomförande har en bärande del även varit dialog med andra aktörer, däribland Sveriges museum om Förintelsen, Svenska kommittén mot antisemitism och Judiska centralrådet, med inriktning att samverka med dessa så att respektive aktörs verksamhet kompletterar varandra och synergieffekter kan skapas.

En viktig inriktning har också varit att föreslå en så resurseffektiv lösning som möjligt, där nyproduktion av material kombineras med uppdateringar, utveckling och förstärkningar av befintligt material och verksamhet. Myndigheten ser stor potential för ökad medborgarnytta och spridning genom att uppdatera olika befintliga material exempelvis genom översättning till olika språk och omarbetning till lättläst.

Genom samling och sammanlänkning av nyproduktion, uppdateringar och förstärkningar av befintliga resurser, samverkan mellan olika aktörer samt genomtänkta och riktade kommunikationsinsatser, är det myndighetens bedömning att budskapet i *...om detta må ni berätta...* kan få gott genomslag, också i målgrupper som lägre utsträckning än andra deltar och känner sig inkluderade i demokratin.

Uppdraget är en möjlighet att ta en betydelsefull och under lång tid efterfrågad skrift in i en ny tid. Särskilt viktig är det i samband med det dubbla märkesåret 2025, då 250 år av judiskt liv i Sverige sammanfaller med 80 år efter befrielsen av Auschwitz-Birkenau och därmed Förintelsens slut.

Som myndigheten ser det är bokens budskap det centrala att föra vidare – kanske viktigare än någonsin – inte boken i sig. För att förvalta det budskapet i en ny tid, föreslås att boken *...om detta må ni berätta...* inte uppdateras eller nytrycks. Detta bottnar i att boken, såväl av upphovsrättsliga som pedagogiskt innehållsliga skäl, skulle behöva en betydande revidering för kunna fylla behovet av en bred folkbildande insats idag, samtidigt som distributionen av den minskat avsevärt och efterfrågan på andra format ökat. Namnet *...om detta må ni berätta...* har dock ett starkt symbolvärde, vilket bör tas i beaktande när den nya satsningen verkställs.

Myndigheten har utgått ifrån följande grundtankar i genomförande av uppdraget:

- Förslaget syftar till att bygga kunskaper, färdigheter och förmågor, samt att bidra till reflektion. Just därför behövs olika typer av kompletterande material, eftersom alla delar inte finns i varje material.
- Förslaget syftar till att vända sig till breda målgrupper med mindre kunskap, snarare än redan initierade, men något ska finnas för alla.
- Förslaget bygger på att vissa material ska kunna användas av flera målgrupper, medan andra är mer riktade.

- Förslaget lägger stor vikt vid dialog med målgrupper och samarbeten med andra aktörer.
- Förslaget strävar mot att bygga på hög tillgänglighet, inkludering och interkulturella perspektiv.
- I Förintelsens historia ingår folkmordet på romer under Förintelsen och antiziganism, liksom diskriminering, förföljelse och mördande av andra grupper som exempelvis hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning. Kunskap om detta bör därför ingå i satsningen.

5. Förslaget

Myndighetens förslag är ett paket med fem byggstenar, där nyproduktion av material samspelar med uppdatering, utveckling och förstärkning av befintliga resurser och andra aktörers material och verksamhet. Olika format av informationsmaterial och pedagogiskt material kan då komplettera varandra och erbjuda möjligheter till olika nivåer av svårighetsgrad och fördjupning. De olika delarna ska kunna korsbefrukta varandra och nivåanpassas så att det finns flera möjliga ingångar till de olika produkterna. Alla delar ska baseras på aktuell forskning och ligga i pedagogisk och kommunikativ framkant. Myndigheten avser arbeta fram ett samlande namn för satsningen när förutsättningarna för omfång och viktning av paketets delar finns på plats.

Byggsten 1: En film ersätter en bok

...om detta må ni berätta..., författad av Stéphane Bruchfeld och Paul A. Levine, gavs ut första gången 1998 och distribuerades till många hem och skolor. Sedan dess har boken också översatts till flera språk, tagits fram i flera olika format och reviderats i omgångar. Den svenska versionen reviderades senast 2015. Det finns idag skillnader mellan olika språkversioner vilket är svårhanterligt. Det finns också behov av att göra en översyn för att eventuellt inkorporera ny forskning och andra viktiga tillägg. Forum för levande historia har i uppdrag att förvalta boken.

I en tidigare förstudie (Dnr 2024/130) om boken som Forum för levande historia har gjort, framkommer att boken *...om detta må ni berätta...* både i fråga om upphovsrätt och forskningsläge behöver uppdateras eller förnyas. Över tid har distributionen av den avtagit avsevärt. Sannolikt speglar detta främst att boken inte längre har samma betydelse i skolans historieundervisning som den inledningsvis hade. Även om boken inte var framtaget som ett läromedel för formell undervisning började den snart att användas som läromedel i skolan. Detta var sannolikt kopplat till att Förintelsen skrevs in som ett obligatoriskt innehåll för historieämnet i Lpo 94 år 2000, vilket de dåvarande läromedlen som utvecklats inom ramen för denna läroplan inte hade tagit höjd för. I de läromedel för

ämnet historia som utvecklats därefter behandlas Förintelsen i betydligt större utsträckning än vad som var fallet runt millennieskiftet, vilket gör att skolans behov av att använda boken som läromedel har minskat.

Däremot ser myndigheten en stor efterfrågan på filmen som format. Vi har tidigare erbjudit en serie korta dokumentärer (10 avsnitt à 5–10 minuter) som beskriver Förintelsens olika skeenden och processer i kronologisk ordning. Innehållsligt ligger filmserien mycket nära innehållet i *...om detta må ni berätta...* Den tidigare filmserien togs bort ur Forum för levande historias utbud på grund av rättighetsproblem. Myndigheten föreslår nu en ny version av denna filmserie, med utvecklat innehåll och uppdaterad berättarteknik. Även denna föreslås byggas upp kring kortare avsnitt om Förintelsens olika skeenden och processer i kronologisk ordning.

Målgruppsmässigt är filmerna tänkta att fungera bra för vem som helst som vill lära sig om Förintelsen. Men vi vet att de tidigare filmerna har använts främst av skolan, samt på högskolekurser och i samband med hågkomstresor. Undertexter på flera språk skulle kunna bidra till att filmserien får ökad spridning även på skolans sprint-program och för andra målgrupper som har svenska som andraspråk. En tillhörande lärarhandledning tas fram.

Sedan vi tog bort de tidigare filmerna ur myndighetens utbud har flera hundra lärare hört av sig och efterfrågat dem. Lärarna lyfter särskilt fram betydelsen av filmseriens tidigare avsnitt om mellankrigstiden och Hitlers väg till makten, som verktyg för att undervisa om det som ledde fram till Förintelsen.

När filmerna fortfarande fanns publicerade hade de runt 30 000 visningar per år, vilket kan antas motsvara betydligt fler skolelever, då de flesta visningar sker i klassrum. En uppskattning är att uppemot 100 000 elever per år kan ha sett filmerna, vilket är mycket höga siffror jämfört med antalet distribuerade exemplar av *...om detta må ni berätta...*

Myndighetens bedömning är därför att en filmsatsning skulle få en bred spridning, främst bland elever men också bland annan intresserad publik, runtom i landet. Filmen föreslås utgöra stommen i paketet med flera byggstenar.

Filmen kan produceras med sikte på lanseringen till Förintelsens minnesdag, 27 januari 2025, om möjlighet till finansiering finns under 2024. I annat fall inleds produktionen 2025.

Kostnad för filmsatsningen beräknas till 1 mkr.

Byggsten 2: Vittnesmål – att hålla berättelsen vid liv

Myndighetens erfarenhet är att vittnesmål från överlevande från Förintelsen skapar engagemang och samtal. Det är mycket viktigt att hålla dessa berättelser vid liv. Särskilt viktigt är detta när generationen överlevande successivt behöver lämna över till nästa och följande generationer. Därför föreslår myndigheten en satsning på tillgängliggörande av vittnesmål i två delar:

Bred och samlad satsning på berättargrupper i skolor

Som ett sätt att nå ut brett till landets elever föreslår myndigheten en samlad insats för vittnesmål i skolorna. Genom erfarenheterna från Forum för levande historias insatser i samband med Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism i oktober 2021, vet vi att effekten blir stor när en samlad insats görs i en stad samtidigt. Myndigheten har fört samtal med berättargrupper med anhöriga till Förintelsens överlevande från Göteborg och Västra Götalandsregionen, Malmö-Lund och Stockholm om att genomföra denna insats. Berättarinsatsen vänder sig i första hand till elever i årskurs 9, gymnasiet och folkbildningen och tanken är att en stor mängd skolbesök per dag genomförs i ett antal städer under en koncentrerad period. Genom detta kan ett stort antal elever få ta del av ett personligt vittnesmål i en tid när antisemitismen ökar och därigenom få en samtalsgång till frågor om alla människors lika värde och allas ansvar för demokratin. Skolbesöken kan vara fysiska eller digitala, klassvis eller i större grupper.

Digitala vittnesmål

Vid sidan om detta föreslår myndigheten tillgängliggörande av digitala vittnesmål som en betydande del av paketet. Myndigheten har många vittnesmål som kan arbetas om och läggas till som komplement till faktafilmen. Sveriges museum om Förintelsen har också ett högkvalitativt digitaliserat arkiv som ger möjlighet till fördjupning i flera steg, och som med fördel kopplas ihop med detta.

Denna insats kan med fördel genomföras i en första omgång i samband med Förintelsens minnesdag den 27 januari 2025 och därefter successivt.

Kostnad för berättarsatsningen beräknas till 400 tkr/år. Kostnaden för omarbetning av digitala vittnesmål beräknas till 500 tkr.

Byggsten 3: En bred kommunikationsinsats

En avgörande del av den totala satsningen är de kommunikativa delarna. Erfarenheterna av den viktiga roll som *...om detta må ni berätta...* spelade är just den breda spridningen av boken. Att nå ut brett är avgörande för att få den önskade effekten av en bred, folkbildande insats. Myndigheten föreslår här två delar i den kommunikativa byggstenen:

Den breda kommunikationen

En bred kommunikationsinsats innebär spridning i myndighetens kanaler och externa kanaler. Här innefattas bland annat kampanjer på synliga platser, digital marknadsföring och sökordsoptimering, metodiskt organiskt arbete i digitala kanaler, utskick till skolor, nyhetsbrev och liknande. Myndigheten har idag ett upparbetat kontaktnät inom skolvärlden. Detta föreslås kompletteras med att anlita företag som inriktar sig på sändlistor till skolvärlden, i syfte att nå ut brett.

Den riktade kommunikationen

För att nå ut till målgrupper som i mindre utsträckning än andra deltar i och känner sig inkluderade i demokratin, krävs omfattande riktade insatser. Här ser myndigheten samverkan med kommuner som avgörande men även lokalt föreningsliv och andra lokala aktörer. Denna insats kräver personella resurser och god samverkan mellan offentliga aktörer och mellan det offentliga och civilsamhället.

Kommunikationsinsatsen föreslås påbörjas i samband med lansering av faktafilmen och därefter successivt under 2025 och 2026.

Kostnad för kommunikationsinsatserna beräknas till 1 mkr 2025, 900 tkr 2026 och 400 tkr 2027.

Byggsten 4: Startskott 2025 – höjd ambitionsnivå för Förintelsens minnesdag

Forum för levande historia ska enligt myndighetens instruktion aktivt främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag. Myndigheten bedriver ett aktivt arbete för detta, såväl genom egna aktiviteter och arrangemang som genom stöd till och samordning av andra aktörers aktiviteter runtom i landet. Förintelsens minnesdag, den 27 januari, uppmärksammas numera på över 200 platser i landet, inte minst tack vare ett metodiskt arbete från Forum för levande historia. Myndigheten erbjuder i samband med minnesdagen en verktygslåda med bland annat gemensamt webbkalendarium, marknadsföringshjälp och en utskrivbar utställning till lokala aktörer som vill uppmärksamma dagen. 2025 är ett märkesår, då det är 80 år sedan befrielsen av Auschwitz-Birkenau. I samband med minnesdagen den 27 januari föreslår myndigheten en satsning för att förstärka och bygga ut högtidlighållandet på ett större antal platser i landet. I praktiken innebär det ett förstärkt erbjudande från myndigheten med bland annat talare, förslag till programidéer och vittnesmål. Detta kräver ett intensifierat samarbete med kommuner runtom i landet.

Myndighetens bedömning är att en sådan satsning skulle stärka lokalt engagemang och öka spridning av det viktiga budskapet kring att minnas, samtala om allas lika värde och

allas ansvar för demokratin. Målgruppen är bred och förhoppningen är att ett starkt lokalt deltagande kan skapa engagemang inom olika åldersgrupper och delar av samhället.

Kostnad för denna satsning beräknas till 500 tkr.

Byggsten 5: En bredd av utbildningar för olika behov

Myndigheten har genom åren erbjudit olika former av utbildningar som på olika sätt stärkt kunskaperna om Förintelsen, rasism och andra teman. Ofta har dessa utbildningar syftat till att kompetensutveckla personal i skolan eller andra som i sin profession arbetar nära barn och unga. Vi ser fortbildning och utbildning för lärare som en fortsatt mycket prioriterad del, då lärarens kunskap är viktig för engagemang och diskussion i klassrummet. Just nu görs en översyn av Forum för levande historias fortbildningar i syfte att ytterligare stärka format och innehåll.

Som en del av detta föreslår myndigheten att ytterligare format kan prövas. Exempel på format vi bedömer passar väl inom detta projekt är korta, digitala lektioner om frågor som många ställer. Sådana lektioner syftar till att kunna hjälpa till med översiktlig kunskap om frågor som människor ofta undrar (och därmed googlar på), såsom ”Vad är antisemitism?” och ”Hur bemöter jag konspirationsteorier?”. Sådana lektioner kan finnas på flera språk, då vi ser att störst utmaning med tid ofta finns i miljöer där behovet av informationen på fler språk också är som störst.

Vidare föreslås Forum för levande historia ges i uppdrag att som en särskild satsning under perioden 2025–2027 erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om antisemitism. Förslaget beskrivs i myndighetens budgetunderlag för 2025–2027 och där görs även äskandet om medel.

Beräknad kostnad för utveckling av utbildningsinsatser beräknas till 1 mkr 2025, 500 tkr 2026 och 200 tkr 2027.

Byggsten 6: Samling av material för fördjupning och vidare lärande

I ett skalbart paket med film, samlade satsningar på vittnesmål och utbildningar behövs fördjupningsmaterial av olika slag och i olika nivåer, för att möjliggöra fördjupning och vidare lärande. En viktig del av myndighetens förslag är därför en kraftsamling kring den rika flora av material som finns hos myndigheten och andra aktörer. I denna byggsten ingår såväl att skapa själva samlingspunkten, som kvalitetssäkring och uppdatering av befintligt material, framtagande av nya material och samverkan med andra aktörer kring nära relaterat material. Genom detta är tanken att den som ser filmen eller deltar i en utbildning, på ett enkelt sätt ska kunna leta sig vidare till fördjupning och vidareläsning

inom olika teman. Det är också viktigt att fördjupning finns i olika format och på olika nivåer och språk för att nå ut till olika målgrupper.

En samlad ingång

Myndigheten föreslår en samlad webbingång, där de olika byggstenarna kan samlas och relatera till varandra. Här skapas möjligheterna att läsa vidare, fördjupa sig, välja nivå och tema. Bedömningen är att detta kan åstadkommas på den ordinarie plattformen levandehistoria.se och därifrån relatera till andra aktörers material och verksamhet. Då denna samlingsplats blir navet för alla målgrupper, är det viktigt att den är visuellt tydlig och lättnavigerad.

Uppdatering och modernisering av befintligt material

Bland Forum för levande historias material behöver en del uppdateras, exempelvis mot bakgrund av ny forskning och behov av formatutveckling. Uppdateringar och vidareutvecklingar kan också handla om översättning till flera språk, omarbeting till lättläst och liknande.

I samverkan med Svenska kommittén mot antisemitism, uppdaterar myndigheten materialet *Antisemitism då och nu*. Arbetet med detta pågår men kan göras mer omfattande formatmässigt för starkare genomslag.

Målgrupper för materialet kan vara lärare och elever men även andra intresserade. Genom omarbetningar och översättningar, kan material med en tidigare snävare målgrupp få en större spridning, framför allt till personer som inte har svenska som modersmål. Tillgängliggörande av detta slag är en viktig del för att kunna nå målgrupper som i lägre utsträckning än andra deltar i och känner sig inkluderade i demokratin.

Nya material

I förslaget finns också nya material, vid sidan av de nya utbildningarna. Som ett par exempel på nya material kan nämnas ett filmkomplement till grundfilmen, med korta klipp från vittnesmål om Förintelsen från Forum för levande historias samlingar, med därtill hörande diskussionshandledning, samt ett ljuddrama av serieboken Sofia-Z4515, vilken berättar om romer under Förintelsens och Sofia Taikons upplevelser från andra världskriget, för att öka tillgängligheten och möjligheten att sprida de få romska vittnesmålen i nytt format. Myndigheten ser också, inte minst mot bakgrund av omvärldsläget, behov av nytt, kompletterande material för samtal i klassrummen om svåra, brännande frågor.

Målgrupperna för nytt material är till stor del elever, främst från högstadietiden då skolorna börjar med undervisning om Förintelsen, men i vissa fall också till yngre barn.

Sammanlänkning med andra aktörers material och verksamhet

Vid sidan av myndighetens eget material föreslås samverkan med närliggande aktörer vara en viktig pusselbit i helheten. Exempelvis kan faktafilmen leda vidare till personliga vittnesmål med överlevande och andra material som finns hos Sveriges museum om Förintelsen.

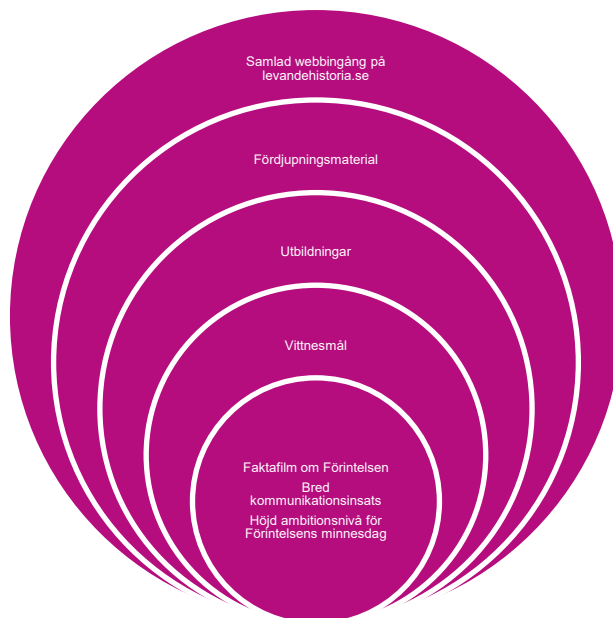
Judiska Centralrådet planerar en webbaserad elevutbildning om antisemitism som en del av ett EU-finansierat projekt, vilken, beroende på dess form, skulle kunna komplettera övrigt material.

Forum för levande historia har en utskrivbar utställning, Det tysta arvet, med vittnesmål från svenska överlevande romer och deras släktingar. Denna kan utgöra en viktig grund för samarbete med romska organisationer och vidare spridning av utställningen som en del av arbetet med att öka kunskapen om folkmordet på romer under Förintelsen och antiziganism.

Genom samverkan med bibliotek runtom i landet, exempelvis via Svensk biblioteksförening, kan också den samlade webbingången leda vidare till tips för vidareläsning inom fack- och skönlitteratur för olika åldrar och läsnivåer. Det skapar möjligheter till lästips för elever i skolan men också för barns och vuxnas egen läsning. Lokal litteratur på temat finns på många platser i Sverige att relatera till. Detta samspelar också med regeringens målsättning att stärka barns och ungas läsning.

Uppbyggnad av samlingsplatsen på levandehistoria.se kan färdigställas till Förintelsens minnesdag 27 januari 2024, med en grund av existerande material. Därefter är tanken att den successivt kan byggas upp under 2025 och 2026.

Myndigheten beräknar att den samlade webbingången kan göras inom myndighetens ordinarie ram. Däremot kan omarbetning och anpassning av andra aktörers material behöva göras, till en uppskattad kostnad av 500 tkr. Kostnaden för produktion av nytt material beräknas till 400 tkr. Uppdatering och modernisering av befintligt material beräknas till 500 tkr.

Förslagets delar: Kärnan är faktafilmen och den breda kommunikationssatsningen, liksom startskott 2025 – höjd ambitionsnivå för uppmärksammande av Förintelsens minnesdag. Dessa kompletteras med vittnesmål och utbildningar, för att kombinera fakta med personliga berättelser. Utifrån dessa leds användaren vidare till fördjupningsmaterial som faktatexter, digitala vittnesmål, skönlitteratur och klassrumsmaterial. Allt samlas i en gemensam webbingång, där användaren leds vidare från en del till andra.

Budget

Myndigheten föreslår att satsningen görs under 2025–2027, med förberedelser under hösten 2024. Därefter föreslås en utvärdering för att analysera resultatet av satsningen.

Då förslaget bygger på ett paket med olika delar, där vissa delar redan finns hos myndigheten, kan en del av förslaget verkställas inom ram, medan annat bygger på särskilt finansiering. Myndigheten föreslår en samlad bred satsning men tanken är också att det ska vara möjligt att genomföra vissa delar av förslaget och välja bort andra, eller att genomföra de olika delarna i mindre skala. Den samlande webbingången som ringar in de olika delarna kan skapas inom myndighetens budgetram. Delar av aktiviteterna kan också genomföras med befintliga personalresurser men projektledande insatser är nödvändiga för stora delar av förslaget.

En lansering av satsningen som bygger på det momentum som Förintelsens minnesdag den 27 januari 2025, 80 år efter koncentrations- och förintelselägret Auschwitz-Birkenaus befrielse, skulle innebära förutsätter finansiering redan under 2024. I myndighetens budgetunderlag för 2025–2027 har äskande därför gjorts även för 2024.

Byggsten	Målgrupp	Delförslag	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Byggsten 1: En film ersätter en bok	Elever och lärare i skola, vuxenutbildning och folkbildning	Film och lärarhandledning		1 mkr*		
Byggsten 2: Vittnesmål – att hålla berättelsen vid liv	Elever i skola och folkbildning	Berättargrupper		0,4 mkr	0,4 mkr	0,4 mkr
		Digitala vittnesmål		0,5 mkr		
				0,9 mkr	0,4 mkr	0,4 mkr
Byggsten 3: En bred kommunikationsinsats	Elever och lärare, samhällsintresserad allmänhet	Den breda kommunikationen		0,6 mkr	0,5 mkr	0,2 mkr
	Personer som i lägre utsträckning än andra deltar i och känner sig inkluderade i demokratin	Den riktade kommunikationen		0,4 mkr	0,4 mkr	0,2 mkr
				1 mkr	0,9 mkr	0,4 mkr
Byggsten 4: Startskott 2025 – Höjd ambitionsnivå för Förintelsens minnesdag	Samhällsintresserad allmänhet, kommuner, lokala aktörer, civilsamhälle	Förstärkt erbjudande till ett större antal platser	0,5 mkr*			
Byggsten 5: En bredd av utbildningar för olika behov	Samhällsintresserad allmänhet, lärare i skola, vuxenutbildning och folkbildning	Utveckling av format				
				1 mkr	0,5 mkr	0,2 mkr
Byggsten 6: Samling av material för fördjupning och vidare lärande	Alla målgrupper	En samlad webbingång		Inom ram		
		Uppdatering och modernisering av befintligt material		0,5 mkr		
		Nytt material		0,2 mkr		

		Sammanlänkning med andra aktörers material		0,4 mkr		
				1,1 mkr	0,5 mkr	0,5 mkr
Projektledning och overhead				2,5 mkr	1,8 mkr	0,5 mkr
Utvärdering **						
Totalt			0,5 mkr	7,5 mkr	4,1 mkr	2 mkr

*Myndigheten har i budgetunderlaget för 2025–2027 äskat om medel 2024 för genomförande av delar av paketet för lansering till Förintelsens minnesdag, 27 januari 2025. Om finansiering 2024 inte är möjlig föreslår myndigheten att dessa aktiviteter i stället genomförs 2025. Det innebär att förslaget om stärkt erbjudande till lokala aktörer på Förintelsens minnesdag inte kan genomföras i stor skala till märkesåret 2025.

** Myndigheten föreslår att en utvärdering av satsningen görs efter 2027. Beräknad kostnad för detta är 500 tkr

6. Samverkan

För att förankra uppdraget hos möjliga samverkanspartners samt inhämta synpunkter har Forum för levande historia fört dialog med flera närliggande organisationer. Myndigheten har genomfört följande samverkansaktiviteter:

- Stéphane Bruchfeld, en av bokens författare (den andra författaren är inte längre i livet)
- Judiska centralrådet
- Svenska kommittén mot antisemitism
- Sveriges museum om Förintelsen
- Organisationer för överlevande
- Svensk biblioteksörening

Under dialoger förankrades uppdraget och deltagarna gavs möjlighet att under mötet lämna förslag och synpunkter. Samtalen gav myndigheten givande insikter som kommit till nytta för det slutgiltiga förslaget omfattning och avgränsning. Myndigheten ser det som en viktig och bärande del vid verkställande av hela eller delar av förslaget, att föra dialog med ett antal aktörer, utöver dessa. Viktiga dialogpartners är exempelvis kommuner, civilsamhällesorganisationer, bibliotek, folkbildning, akademi och skola.

7. Avslutande kommentarer

Myndigheten välkomnar uppdraget som kommit och ser det som en möjlighet att ta budskapet i *...om detta må ni berätta...* in i en ny tid. En tid då demokratin är på tillbakagång i världen och auktoritära krafter vinner mark. Där den grundläggande respekten för alla människors lika värde urholkas på många håll. Och där den sista generationen överlevande från Förintelsen går ur tiden.

Ansvar att hålla minnet vid liv och att aktivt verka för demokrati och alla människors lika värde är stort. Forum för levande historia ser inte detta uppdrag som en engångsinsats, utan som en metodisk samling och uppbyggnad av resurser, där flera aktörer samverkar för att optimera kostnadseffektivitet och medborgarnytta. En gemensam samling för minneshållning, demokrati och alla människors lika värde.

Om möjlighet till finansiering finns under 2024, föreslår myndigheten att den tänkta stommen i helhetspaketet, faktafilmen om Förintelsen, tas fram till Förintelsens minnesdag 2025 och att övriga delar i paketet successivt adderas under en treårsperiod.

Petra Mårseius
Överintendent

Kontakt

Ansvarig avdelning: Kommunikationsavdelningen

E-postadress: info@levandehistoria.se